

به قلم دکتر سید عبدالله سید کتولی (مدیر آموزش و پرورش علی آباد کتول)؛

جایگاه تربیت و آموزش در تفکرات امام اول شیعیان

با وجود اینکه اکثر گزارش مورخان در مورد حکومت امام علی(ع) بیشتر معطوف به سیره ی سیاسی و نظامی ایشان شده است ولی آنچه به واقعیت نزدیک است این که آموزش و تربیت جایگاه اصلی را در سیره ی آن حضرت داشته است و این نگرش و رویکرد در رفتار، بیانات و شیوه تربیتی ایشان در احادیث مختلف بیان شده است.

به گزارش خبر، دکتر سید عبدالله سید کتولی مدیر آموزش و پرورش علی آباد کتول در یادداشتی با موضوع "جایگاه تربیت و آموزش در تفکرات امام اول شیعیان" به پایگاه خبری گزارش خبر آورده است؛

احادیث و روایات زیادی در خصوص مقوله آموزش در احادیث و جملات منتسب به امام اول شیعیان در کتاب های مختلف نقل شده است که نشان از توجه وافر آن امام همام به مقوله آموزش دارد. حضرت در جایی فرموده «هرکس در کودکی نیاموزد در بزرگی پیشرفت نمی کند.» نگاه عمیق حضرت به مسایل تربیتی و آموزشی به ویژه در سنین کودکی حاکی از آن است که تربیت نسلی آگاه و مسئولیت پذیر نیازمند برنامه ریزی و تربیت به ویژه از سنین خردسالی است.

با وجود اینکه اکثر گزارش مورخان در مورد حکومت امام علی(ع) بیشتر معطوف به سیره ی سیاسی و نظامی ایشان شده است ولی آنچه به واقعیت نزدیک است این که آموزش و تربیت جایگاه اصلی را در سیره ی آن حضرت داشته است و این نگرش و رویکرد در رفتار، بیانات و شیوه تربیتی ایشان در احادیث مختلف بیان شده است.

هر چند امام در جنگ های متعدد شرکت داشته ولی هدف اصلی او انسان سازی و تعلیم و تربیت انسان ها بوده است و حتی در میدان جنگ نیز این هدف را فراموش نکرده است.

بررسی مقوله آموزش در سیره ی امام علی(ع) و آشنایی امام به علوم مختلف بیانگر این است که امام خود دستور به تعلیم و علم آموزی می دهد و شخصاً در این جهت عامل بوده است و هر سخنی که ایراد می کرده است ابتدا خود عامل به آن بوده است و سپس دیگران را امر به آن می کرده است.

ایشان برای موفقیت در هر امری پای بند اصول و روش هایی است که با به کار بردن این اصول و روش ها هر امری به موفقیت نائل می شود به ویژه در امر آموزش پای بند اصول و روش هایی کاربردی است تا آموزش به ثمر نشیند و امر آموزش به آسانی صورت گیرد و همچنین تأثیرگذاری آن بیشتر شود.

ابعاد مختلف تربیت چون تربیت دینی، اخلاقی، عقلانی، سیاسی و اجتماعی همگی در سیره حضرت به صورت عملی نمود دارند و برای اینکه انسان در مسیر اصلی فطرت خود حرکت کند و در مسیر هدف الهی پیش رود و همه ی ابعاد فوق را در خود تقویت کند باید روش های صحیح را پیش گیرد که این روش ها از نظر علی(ع) روش الگویی، عملی، محبت، تذکر، عبرت، موعظه، توبه، ابتلا و امتحان، مراقبه و محاسبه و تشویق و تنبیه است.

بر اساس دیدگاه حضرت همه این روش ها هر کدام نقشی خاص در تربیت دارند که عدم به کارگیری هر یک از این روش ها باعث نقص در تربیت می شود. همچنین هر یک از این روش ها آدابی مخصوص به خود دارند که رعایت آن الزامی است و هیچگاه از آن اصول عدول نکردند.

در واقع از نگاه حضرت برای موفقیت در امر تربیت رعایت مبانی و اصول بسیار ضروری است که اگر اصول و مبانی آن مراعات نشود امر تربیت به طور صحیح صورت نگرفته و نتیجه ی معکوس دارد. پس برای انجام یک تربیت صحیح هم رعایت اصول و مبانی و هم روش های صحیح الزامی است که این اصول و مبانی از نظر امام شامل مواردی چون اصل اعتدال، مدارا و ملایمت، کرامت، عزت، تفکر و تدبّر و است.

به دیگر سخن تعلیم و تربیت که یکی از اهداف اصلی خداوند و انبیا و اوصیا است در نگرش و راهبرد علی(ع) نهاده شده و در نوع نگاه و سیره عملی ایشان به وضوح قابل مشاهده است.

انسان سازی و رساندن همه ی انسان ها به سعادت دو جهانی هدف اصلی حضرت در حکومتداری بود ولی هر گاه در رسیدن به این اهداف موانعی ایجاد می شد و ناگزیر از جنگ بوده اند، برای رسیدن به هدف اصلی خود جنگ را که راه حل آخر مسأله بوده است انتخاب می کردند. اما حضرت هیچگاه از هدف اصلی خود که همان تربیت انسان هایی پاک، اندیشمند و فاعل به امور اخلاقی غافل نبوده اند و مقوله آموزش را بر بسیاری مقولات اجتماعی و فرهنگی مقدم می شمردند.